Hoe De Nieuwe School meer zicht krijgt op leren, ontwikkeling en doorgaande lijnen

Van ‘leuk’ naar zinnig en samenhangend onderwijs

In een eerder artikel*) betoogde ik waarom ik denk dat ons basisonderwijs toe is aan een fundamentele herziening van volgen en ontwikkelen: van leerlingvolgsysteem naar KINDvolgsysteem. Mooi op papier. Maar hoe landt deze omslag in de dagelijkse praktijk van een school? Stamgroepleider Anna Groothof en directeur Brigitte Lang van De Nieuwe School in Edam vertellen hoe het KINDvolgsysteem Meloo hun dagelijks onderwijs raakt.

TEKST **ASTRID TIMMERMANS** BEELD **DE NIEUWE SCHOOL, LESKRACHT**

Voor dit artikel bezocht ik De Nieuwe School, een Jenaplanschool in Edam. Ik sprak er met Anna Groothof, stamgroepleider van een middenbouwgroep 3-4-5 en directeur Brigitte Lang. Ook Tim Smit, CTO van Leskracht en voor deze school de vaste implementatiebegeleider, schoof aan. Drie bevlogen mensen die er geen doekjes om winden: werken met Meloo heeft iets veranderd in hoe er op deze school naar onderwijs en naar kinderen wordt gekeken.

Van grijze gebieden naar scherp zicht op leren

Op De Nieuwe School werken de stamgroepen vanuit de SLO mappen voor wereldoriëntatie, uitgewerkt in een driejarige themacyclus. Binnen die cyclus is bewust ruimte gehouden voor actuele gebeurtenissen en voor vragen die in de groep ontstaan. Ook taal- en leesdoelen zijn zoveel mogelijk met de thema’s verbonden, met uitzondering van spelling.

“Dat werkte in de basis goed,” vertelt Anna. “Tegelijkertijd merkten we dat er grijze gebieden bleven. Welke doelen hadden we nu echt goed in beeld, welke leerinhouden namen we minder bewust mee en waar lagen kansen om taal, lezen en digitale geletterdheid nog sterker aan de thema’s te koppelen? We deden al veel, maar we wilden scherper kunnen zien of het geheel ook echt klopte.”

Sinds De Nieuwe School met Meloo werkt, zijn juist die grijze gebieden beter zichtbaar geworden. Wat eerder vooral in hoofden, documenten en themaoverzichten zat, komt nu samen in één helder beeld. Per kerndoel kunnen leerkrachten via een pop-up direct zien welke leerinhouden er per bouw bij horen.

In het volgsysteem zien ze vervolgens wat al is aangeboden, wat nog aandacht vraagt en waar vakken als taal, lezen of kunstzinnige oriëntatie logisch aan het thema verbonden kunnen worden. Meloo legt daarbij de verbinding tussen de landelijke kerndoelen, de opbouw door de leerjaren heen en het dagelijkse onderwijs in de groep. Niet als extra administratie, maar als praktisch hulpmiddel om bewuster te kijken naar het aanbod. Voor Anna maakt dat vooral verschil in de dagelijkse praktijk. “We zien nu sneller waar we sterk staan, maar ook waar nog ruimte zit. Daardoor kunnen we gerichter keuzes maken binnen onze thema’s en beter volgen hoe een kind zich in taal en lezen ontwikkelt: op weg naar het basisniveau dat de meeste kinderen aan het eind van de basisschool beheersen, of juist klaar voor verdieping daarboven.”

Volgen als kompas, niet als controle

Anna herkent die beweging direct in haar dagelijkse praktijk. De opdrachten die zij voor de kinderen klaarzet in Meloo, nodigen hen uit om niet alleen naar de inhoud te kijken, maar ook naar zichzelf: hoe pak ik dit aan, wat lukte er, wat was lastig? “Als stamgroepleider kan ik heel concreet reageren op wat een kind aanlevert,” zegt Anna. “Het afstemmen van het onderwijsaanbod gebeurt nu mét het kind, niet meer óver het kind.”

Ook ouders merken dat verschil. Waar zij voorheen een stuk werk meekregen zonder zicht op het proces erachter, zien ze nu waar hun kind mee bezig is geweest en hoe dat tot stand kwam. De stamgroepleiders kunnen bij mooie leermomenten feedback geven in de vorm van tips en tops. En voor het team zelf werkt de leerlijnenkoppeling als geheugensteun: wat is al aangeboden en wat verdient in het vervolg van het jaar nog aandacht? “De leerlijnenkoppeling is heel uitgebreid,” zegt Anna. “Een compleet overzicht van de kerndoelen en leerinhouden in een doorgaande lijn van onderbouw tot bovenbouw, uitgewerkt tot op de referentieniveaus. Koppel je die aan een thema of een opdracht, dan zie je in de volggrafiek precies wat er al is aangeboden, op kind- én op groepsniveau.”

Meer dan cijfers: het portfolio als ontwikkelverhaal

Directeur Brigitte Lang vult aan vanuit een breder perspectief. Zij ziet hoe Meloo ouders een genuanceerder beeld geeft dan een cijferlijstje ooit kan bieden.

Binnen het KINDvolgsysteem Meloo staat de gehele ontwikkeling centraal: waar komt een kind vandaan, wat groeit er en wat is de volgende stap? Anna vult aan dat ze het bijzonder vindt dat Meloo ook hoogwaardige lessen kunstzinnige oriëntatie en rijke wereldoriëntatiebronnen beschikbaar stelt, waaronder teksten, filmpjes, e-books, bordlessen en meer. Dat is iets wat reguliere systemen niet bieden. Die bronnen kunnen via een link bij een opdracht worden klaargezet. Dat betekent niet dat de kinderen vooral online werken. Het lees- en onderzoekswerk vindt gewoon fysiek plaats. De leerkracht geeft daarbij instructie, doet voor waar nodig en bouwt die ondersteuning af naarmate een kind het zelfstandiger aankan. Ook de verwerking gebeurt op papier, mét peerfeedback van klasgenoten. Alleen het eindresultaat en het reflectieverslag typt of schrijft het kind zelf uit, onder de opdracht in zijn eigen Meloo-omgeving. Zo groeit er, jaar na jaar, een kindportfolio waar de leerkracht ook feedback op kan geven.

> Brigitte Lang, directeur: ”Ouders willen weten waar hun kind staat, zonder dat hun kind wordt gereduceerd tot een score of een vergelijking met anderen.”

Een kijkje in de klas: de leeskring

Wat dat in de praktijk oplevert, illustreert Anna met de leeskring, bij uitstek een Jenaplan-werkvorm met een sterk gesprekselement. In een leeskring komen taaldoelen samen uit verschillende domeinen: gesprekken voeren, spreken en presenteren, luisteren, maar ook leesbevordering, schrijven en reflecteren op het eigen leesgedrag.

Als stamgroepleider zet Anna het voorbereiden van een leeskring vooraf klaar in de Meloo-omgeving van het kind, met de opdrachtomschrijving erbij. De koppeling aan de taaldoelen maakt ze op de achtergrond, zodat het kind zich kan richten op de leeskring, terwijl het volgsysteem ondertussen betrouwbaar wordt opgebouwd. Het kind beschrijft vervolgens zelf hoe het de leeskring heeft voorbereid, vormgegeven en aangepakt, inclusief de vragen voor de andere kinderen én de tips en tops die achteraf in de klas zijn gegeven. “Zo ontstaat een sterke leerlijnenkoppeling,” zegt Anna, “mét een kindverslag dat het leren zichtbaar maakt: voor het kind zelf, voor de ouders én voor het hele team.” Omdat het portfolio door de jaren heen behouden blijft, bouwt ieder kind bovendien zijn eigen, doorgaande ontwikkelingslijn op.

> Anna, stamgroepleider: “Meloo brengt de brede ontwikkeling van kinderen in beeld.”

Stap voor stap, in eigen tempo

Anna is binnen de school het aanspreekpunt voor Meloo. Iets waar ze, zo blijkt, weinig moeite mee heeft gehad. Meloo is namelijk zo ontwikkeld dat een schoolteam, in lijn met zijn eigen visie en kernwaarden, zelf kan kiezen met welke functionaliteiten het aan de slag gaat. De naam ‘KINDvolgsysteem’ dekt daarbij de lading niet helemaal. Meloo biedt alles wat een bestuurder, directeur, leerkracht of ouder nodig heeft om aan de wettelijke opdracht van het basisonderwijs te voldoen.

Het team van Leskracht, het bureau dat Meloo ontwikkelde, begeleidt scholen daarbij intensief, online en met een vaste implementatiebegeleider per school. Omdat Meloo veel mogelijkheden biedt, is het belangrijk om teambreed af te stemmen welke functionaliteiten wel en niet worden gebruikt. Anna koos er daarom bewust voor om niet alles tegelijk in te zetten. “Je kunt Meloo gebruiken op een manier die bij jouw onderwijs past.” Het schoolteam bepaalt zelf welke mogelijkheden worden ingezet en in welk tempo.

Structuur voor de leerkracht, overzicht voor het kind

Voor Anna brengt Meloo structuur aan in het plannen van doelen uit verschillende leergebieden en in het bewust koppelen van leerdoelen aan de themadoelen van wereldoriëntatie en burgerschap. Voor de kinderen is het een fijne plek waar alles samenkomt. Ze beschikken over een eigen online werkomgeving waarin hun taken en opdrachten klaarstaan, met handige functionaliteiten om te overleggen, samen te werken, taken te verdelen en - waar dat past - deelvragen te formuleren bij hun onderzoeksvragen. De bijbehorende bronnen en e-books staan

meteen binnen handbereik, wat zoekwerk scheelt en de focus houdt op de kennis- en vaardigheidsdoelen die de leerkracht aan de opdracht heeft gekoppeld. Zo wordt het plannen van focusdoelen voor taal, lezen en digitale geletterdheid binnen de thema’s een stuk eenvoudiger. Dat komt mede door de themaplanner. Die maakt het mogelijk om uitsluitend bronnen en e-books klaar te zetten die bij het lopende thema passen.

Verantwoording richting de inspectie

Het vorige artikel in POM legde al een directe link tussen het KINDvolgsysteem Meloo en de inspectiestandaarden OP0 en OP2, criteria waaraan De Nieuwe School dankzij Meloo nu concreet invulling geeft. Dat gebeurt vooral via de kern van het

> “Geen apart volgsysteem voor kleuters, maar een portfolio dat meegroeit tot en met groep 8.”

KINDvolgsysteem zelf: het complete overzicht van alle leergebieden en leerinhouden, in een doorgaande lijn per groep én per leerling. Daarbovenop werken de kinderen in hun eigen Meloo-omgeving, waar ze spelenderwijs oefenen met plannen, zelfstandig aan een taak beginnen en terugkijken op hun eigen aanpak, allemaal onderdeel van de executieve functies waar ieder kind mee opgroeit. Uit al die opdrachten, notities en reflecties ontstaat bovendien, vrijwel vanzelf, het kindportfolio dat de basis vormt voor het rapport. “Als makers van Meloo streven we ernaar om de administratieve rompslomp terug te brengen, door alles wat er op school- en kindniveau gebeurt binnen één systeem te laten samenkomen,” aldus Tim Smit. Binnen Meloo is bijvoorbeeld ook de verplichte jaarlijkse sociaal-emotionele meting geïntegreerd, een door de inspectie gevalideerde meting waarvan de gegevens met een druk op de knop rechtstreeks kunnen worden doorgestuurd.

Aan het eind van het gesprek blijkt dat Anna en Brigitte, ieder vanuit hun eigen rol, tot dezelfde conclusie komen over wat er werkelijk is veranderd: “We zijn met Meloo van leuk onderwijs naar zinnig en samenhangend onderwijs gegaan.” Meloo geeft een totaaloverzicht van wat er is aangeboden binnen een betekenisvolle, samenhangende context, zichtbaar voor de leerkracht, de kwaliteitscoördinator en de directeur, bruikbaar voor de verantwoording richting de inspectie, maar minstens zo waardevol voor het overzicht dat het kinderen en ouders biedt.

Van kleuters tot groep 8: één doorgaande lijn

Die brede blik stopt niet bij groep 3. Al meer dan veertig jaar maakt het kleuteronderwijs formeel deel uit van het basisonderwijs. Het landelijk curriculum is dan ook opgebouwd als één doorgaande lijn, van groep 1 tot en met 8. In de praktijk is dat een mooie, maar ook kwetsbare opgave: kleuters leren nu eenmaal het best spelenderwijs, vanuit hun eigen nieuwsgierigheid, in een rijke en prikkelende omgeving. Niet via lesjes. Tegelijk vraagt de wet dat ook in die kleuterjaren de landelijke doelen voor het jonge kind een plek krijgen. Precies dat samenspel, spelend leren én doelen bewaken, maakt het werken in de onderbouw zo waardevol en tegelijk zo specialistisch.

Kleuters hebben geen eigen werkruimte, maar wel een kindomgeving waarin de leerkracht via observaties en verslagen de ontwikkeling volgt binnen taal, rekenen, motoriek en sociale en persoonlijke vaardigheden. Op groepsniveau toont het volgsysteem het volledige SLO-aanbod voor het jonge kind. Op kindniveau bepaalt de school zelf wat zichtbaar wordt in het kindportfolio.

Leskracht webinars

Leskracht verzorgt voor geïnteresseerden regelmatig webinars over het KINDvolgsysteem Meloo. Astrid Timmermans is directeur van Leskracht en begeleidt met haar team veel scholen bij de schoolontwikkeling. Meer informatie over Meloo vind je op meloo.leskracht.nl.

**) Van de eindredactie:* dit artikel is een vervolg op het artikel ‘Van leerlingvolgsysteem naar KINDvolgsysteem’, verschenen in PO Management, editie 1, 2026.